

**POSIVIRE OY:N AVOIMIA KYSYMYKSIÄ JA TULEVAISUUTTA SELVITTÄNEEN
TYÖRYHMÄN RAPORTTI**

16.5.2017

Sisällys

1. Tiivistelmä	3
2. Asian tausta ja työryhmän asettaminen	3
3. PosiVire Oy:n nykytilanne	5
4. Toimintaympäristön muutokset	8
4.1 Sote- ja maakuntauudistus	8
4.2 Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista	8
4.3 Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista	9
4.4 Muut vireillä olevat lakimuutokset	9
5. Kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut ja PosiVire Oy:n toiminta.....	10
6. Opetusviraston oppisopimuskoulutus ja PosiViren toiminta	11
7. Sosiaali- ja terveysviraston palvelut ja PosiVire Oy:n toiminta.....	12
7.1 Kuntouttava työtoiminta	12
7.2 Vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu	12
8. Kaupungin oman henkilökunnan uudelleensijoittuminen.....	13
9. Konsulttiselvityksen eri vaihtoehdot ja toimenpide-ehdotukset	13
10. Työryhmän tekemien selvitysten arviointi ja yhteenveto	14
10.1 Toimintaympäristön muutokset.....	14
10.2 Uusi liiketoiminta.....	15
10.3 Palkkatukityö ja oppisopimuskoulutus.....	15
10.4 Kuntouttava työtoiminta ja vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu	16
10.5 Nykyisen toiminnan jatkaminen	17
11. Työryhmän jatkotoimenpide-ehdotukset.....	17

1. Tiivistelmä

PosiVire Oy:n alkuperäinen toiminta-ajatus ja liiketoimintaidea eivät ole enää toimintaympäristön muutosten kuten sote- ja maakuntauudistuksen ja työllisyydenhoidon uudistuksen myötä ajankohtaisia eikä yhtiö ole kyennyt uudistamaan liiketoimintaideaansa muuttuvassa ympäristössä.

Työryhmän näkemyksen mukaan yhtiön toiminnan hallittu alasajo on esitetyistä eri vaihtoehdoista nykytilanteessa tarkoituksenmukaisin. Yhtiö jatkaisi toimintaansa nykyisillä resursseilla kuluvan toimintavuoden loppuun saakka nykyiset velvoitteensa täyttäen.

Yhtiön liiketoiminnalle ei ole luonnollista kysyntää ja yhtiön volyyymi on hyvin pieni. Toiminta on päällekkäistä kaupunginkanslian työllisyydenhoidon, opetusviraston oppisopimuskoulutuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden lakisääteisten sosiaalipalvelujen kanssa. Yhtiön kautta työllistettävien henkilöiden työllistämistoiminta, oppisopimuskoulutus ja sosiaalipalvelut voidaan niiden vähäisen määrän vuoksi hoitaa olemassa olevissa rakenteissa ja lakisääteisissä palveluissa.

Sosiaalista vastuuta on mahdollista toteuttaa myös muutoin kuin ylläpitämällä in house -periaatteella toimivaa sosiaalista yritystä. Helsingin kaupunki on kehittänyt myös oman henkilökunnan uudelleensijoitustoimintaa vajaatyökykyisille ja työttömyysuhan alaisille.

Työryhmä toteaa lisäksi, että Helsingin kaupunki on jo enemmistöosakkaana Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:ssä, joka on myös sosiaalinen yritys.

2. Asian tausta ja työryhmän asettaminen

PosiVire Oy on Helsingin kaupungin, Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän (HUS) ja Kiinteistö Oy Kaapelitalon omistama sosiaalinen yritys. PosiVire toimii hankintalainsäädännön tarkoittamana kaupungin hankintayksiköiden osakeyhtiömuotoisena sidosyhteisönä, jonka palveluita ei kilpailuteta (ns. in house – yhtiö). Yhtiön toiminta alkoi vuonna 2008 kaupunginvaltuuston 12.9.2007 tekemän päätöksen mukaisesti Helsingin kaupungin kokonaan omistamana.

Yhtiö merkittiin sosiaalisten yritysten rekisteriin marraskuussa 2008. Sosiaalisen yrityksen työntekijöistä vähintään 30 % tulee olla pitkäaikaistyöttömiä, vajaatyökykyisiä tai muuten vaikeasti työllistyviä henkilöitä. Sosiaalisista yrityksistä määrätään lailla sosiaalisista yrityksistä (1351/2003). Sosiaalisilla yrityksillä on mahdollista saada TE-toimiston myöntämää palkkatukea edullisemmin ehdoin kuin muilla yrityksillä.

Voimassa olevan yhtiöjärjestyksen mukaan PosiViren toimialana on tuottaa osakkeenomistajilleen hoiva-alan avustavia palveluja, kiinteistö- ja ympäristöhuoltoa ja kotitalouspalveluja. Yhtiön tarkoituksena on toteuttaa sosiaalisista yrityksistä annetun lain mukaista työllistämistoimintaa tarjoamalla työmahdollisuuksia vajaakuntoisille ja pitkäaikaistyöttömille henkilöille toimialansa puitteissa omakustannushintaan ilman voiton tavoittelua. Mahdollinen voitto on käytettävä yhtiön oman toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen.

Osakkaat ovat osakassopimuksessa sitoutuneet käyttämään yhtiön palveluja siten, että sosiaalisista yrityksistä annetun lain tavoitteet ja edellytykset täyttyvät ja yhtiö pysyy lain tarkoittamana sosiaalisena yrityksenä. Osakkaat pyrkivät mahdollisuuksien mukaan laajamittaisesti käyttämään PosiViren palveluja.

PosiViren toiminta on ollut yhtiöjärjestyksessä määriteltyä toimialaa kapeampi eivätkä osakkaat ole käyttäneet laajamittaisesti PosiViren palveluja kuten osakassopimuksessa edellytetään. PosiVire on tuottanut osakkeenomistajilleen lähinnä hoiva-alan avustavia palveluja.

Yhtiö on kuulunut Helsingin kaupunkikonsernissa sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtajan vastuualueelle. Uusi johtamisjärjestelmä poistaa virkamiehinä toimineitten apulaiskaupunginjohtajien vastuualueet ja kaupunkiin muodostuu neljä toimialaa. PosiVire ei ole yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen mukaan sidottu tuottamaan palveluja Helsingin kaupunkikonsernissa ainoastaan sosiaali- ja terveystoimen vastuualueelle, vaan laajamittaisesti mille tahansa hoiva-alan avustavia palveluja, kiinteistö- ja ympäristöhuoltoa ja/tai kotitalouspalveluja käyttävälle vastuualueelle.

Käytännössä ainoa palvelujen ostaja on Helsingin kaupunkikonsernissa ollut sosiaali- ja terveystoimi. Kaapelitalo on ostanut palveluja PosiVireltä viimeksi vuonna 2010. HUS:n kaikki toimialat ovat voineet hankkia tarvitsemiaan palveluja PosiVireltä taloussuunnitelmansa puitteissa, mutta käytännössä palveluja ovat vuosien varrella käyttäneet Desiko (laitoshuollon palvelut), Tietohallinto (asiakaspalvelu) ja HUS-Apuvälinekeskus (varastopalvelut).

Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 22.3.2017 asettaa työryhmän selvittämään PosiViren avoimia kysymyksiä ja tulevaisuutta.

Työryhmän tehtävänä on:

- käsitellä keväällä 2016 valmistuneen konsulttiselvityksen ehdotukset yhtiön tulevaisuuteen siten, että siinä esitetyt vaihtoehdot käydään läpi: täysin uusi liiketoiminta, markkinaehtoinen toiminta, omaisuusjärjestely Helsingin kaupungin sisällä, nykyisen toiminta-ajatuksen toteuttaminen, yrityksen toiminnan jatkaminen, yrityksen toiminnan hallittu alas ajaminen
- laatia konsulttiselvityksessä mainittujen toimenpide-ehdotusten perusteella konkreettinen ehdotus yhtiön jatkotoiminnasta uutta valtuustostrategiaa varten
- huomioida vireillä olevat lainsäädäntömuutokset, mm. sote- ja maakuntauudistus, laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja siihen liittyvä Pks erillisratkaisu, vammaislakien uudistaminen sekä työllisyyden hoidon lainsäädännön uudistaminen

Työryhmään nimettiin seuraavat henkilöt:

- Pia Panhelainen, va. apulaiskaupunginjohtaja, kaupunginkanslia, puheenjohtaja
- Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, elinkeino-osasto
- Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, talous- ja suunnitteluosasto
- Leena Luhtasela, vs. nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, sosiaali- ja terveysvirasto
- Mikaela Westergård, vammaistyön johtaja, sosiaali- ja terveysvirasto sekä kutsutaan työryhmän jäseneksi:
- Outi Sonkeri, henkilöstöjohtaja, Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiiri

Työryhmän sihteeriksi nimettiin vs. kaupunginsihteeriksi Annikki Thodén kaupunginkansliasta.

Samalla kaupunginjohtaja oikeutti työryhmän kuulemaan asiantuntijoita työryhmän työskentelyn aikana. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 15.6.2017 mennessä ja laatia raportti konkreettisine toimenpide-ehdotuksineen PosiVire Oy:n toiminnan tulevaisuudesta.

3. PosiVire Oy:n nykytilanne

Jo useamman vuoden ajan yhtiön johto on tunnistanut yhtiön liiketoiminnan ongelmat ja tutkinut vaihtoehtoja yhtiön uudeksi strategiaksi ja liiketoimintaideaksi sekä niiden kehittämistä ja uudistamista, koska työvoiman vuokraukseen perustuvalle liiketoiminnalle ei ole enää viime vuosina ollut kysyntää. Konkreettisia toimenpiteitä ei ole tehty, vaan muutokset ovat jääneet alustavien ideoiden asteelle.

Viimeisimpänä toimenpiteenä PosiViren hallitus päätti vuonna 2015 pyytää ulkopuolista arviota yhtiön nykytilasta ja sen liiketoiminnasta, mitä ehdotettiin myös kaupungin työllisyyden hoidon loppuraportissa.

Yhtiön hallitus tilasi liiketoiminnan kehittämisen tueksi konsulttiselvityksen joulukuussa 2015. Konsulttitoimisto jätti yhtiön hallitukselle huhtikuussa 2016 esityksen liiketoiminnan kehittämislinjauksista. Konsulttiselvityksessä arvioitiin laajasti yhtiön nykytilaa. Valmistunut raportti (14.4.2016) perustui haastatteluihin, lainsäädännön tarkasteluun sekä benchmarking-selvitykseen muista sosiaalisista yrityksistä ja kansainvälisestä vertailusta.

Yhtiön hallitus totesi, ettei konsulttiselvityksen loppuraportissa esitettyjen toimenpidesuosittelujen pohjalta ollut tarkoituksenmukaista edetä eikä toteuttaa siinä ehdotettuja muutoksia, koska niihin liittyi riskejä ja epäselvyyksiä (yhtiön hallituksen kokous 12.5.2016).

Selvityksen keskeisimmät johtopäätökset olivat:

- Yhtiöjärjestykseen kirjattu toiminta-ajatus on selkeä. Siitä huolimatta yhtiöllä ei ole selkeää strategiaa toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi. Toteutunut toiminta ei vastaa yhtiön perustamisvaiheessa suunniteltua toimintaa.
- Yhtiöllä ei ole selkeää liiketoimintasuunnitelmaa. Vuosittain omistajille toimitettavassa vuosikatsauksessa on arvioitu pintapuolisesti toiminnan volyymia, tulosta, riskejä sekä osittain tulevaisuuden näkymiä.
- Selkeän strategian puute näkyy mm. seuraavasti:
  - o Asiakas: PosiViren toiminnassa on keskitytty sisäisiin asiakkaisiin eli työllistettäviin henkilöihin. Ulkoisten asiakkaiden (palvelun tilaajat) tarpeisiin ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota.
  - o Asiakkuus -ajattelu: Kummallekin asiakkaalle (Helsingin kaupunki ja HUS) tarjottavat palvelut ovat satunnaisia eivätkä vastaa toiminta-ajatuksessa määriteltyjä palveluita.
  - o Palvelut: Yhtiön tuottamien palvelujen kysyntä on vähäistä. Liiketoiminta perustuu pitkälti nykyisten sopimusten päivittämiseen sekä reaktiiviseen tarpeiden tyydyttämiseen.
  - o Toiminnan volyymi: vuonna 2015 PosiViren kautta työllistyi 110 henkilöä. Palvelutilaukset ovat vähentyneet vuodesta 2012 lähtien keskimäärin 17 prosenttia vuosittain. Henkilöstön määrä on vähentynyt vastaavasti keskimäärin 11 prosenttia vuosittain.

- Palvelukehitys: Tuotettavat palvelut ovat pysyneet muuttumattomina usean vuoden ajan. Asiakkaan tarpeisiin vastaavaa palvelua ei ole onnistuttu kehittämään.
- Rekrytointiprosessi: PosiVirellä ei ole systemaattista prosessia sille, miten henkilöt työllistyvät yhtiön palvelukseen. PosiViren ja Helsingin kaupungin työllistämispalvelujen välinen työnjako toiminnan käytäntöjen ja vastuiden osalta ei ole selkeä. Osittain tämän prosessin puutteen takia on työllistettyjen määrä pysynyt samana.
- Johtaminen: Haastattelujen perusteella PosiViren johtaminen ei ole asiakaslähtöistä eikä kasvuhakuista. Tätä näkemystä tukee myös strategian ja liiketoimintasuunnitelman puute.
- Tukiriippuvaisuus: Yhtiön taloudellinen tulos rakentuu palkkatukien varaan. Elinkelpoisen ja erityisesti kasvavan yritystoiminnan kannalta tämä on erittäin heikko lähtökohta.

PosiViren liiketoimintamalli on perustunut ensisijaisesti henkilövuokraukseen. Yhtiö on laskuttanut vuodesta 2013 alkaen tilaajaa 13 euroa/tunti. Vuosina 2008 – 2012 tuntihinta oli 16 euroa/tunti. Erityispalveluissa (vaikeavammaisten avustajapalvelu ja HUS/ATK) tuntihinta on ollut 24 euroa/tunti ja 28 euroa/tunti. Yhtiön tilauskanta on ollut laskeva vuodesta 2012 alkaen. Laskuun on pääosin syynä se, että omistajilla ei ole riittävästi tarvetta nykyisen kaltaisille palveluille yhtiön tuottamana.

Yhtiössä on tällä hetkellä kolme vakituisesti palkattua työntekijää hallinnossa (toimitusjohtaja ja kaksi muuta) ja muut työntekijät ovat määräaikaisessa työsuhteessa. Taloushallinto, palkanmaksu ja kirjanpito hankitaan ostopalveluna. Yhtiö toimii vuokratiloissa, joissa on neljän kuukauden irtisanomisaika.

Taulukko 1. Yhtiön palvelutilaukset (henkilötyövuosina, HTV) 2010 - 2016

Asiakas	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Helsinki	44,5	25,5	39	30,5	24,74	15,6	12,62
Kaapelitalo	2	0	0	0	0	0	0
HUS	1	11	15	16	18	15	12
Yhteensä	47,5	36,5	54	46,5	42,74	30,6	25,62

Henkilövuokrauksen lisäksi PosiVire on kehittänyt oppisopimukseen oman tutoroinnin toimintamallin vuodesta 2012 alkaen. Opiskelijoina on ollut erityisesti maahanmuuttajia, joilla on samanaikaisesti sekä työllistymishaasteita että kielitaitohaasteita. Oppisopimuksella on koulutettu tilaajan tarpeista nousten esimerkiksi varastonhoitajia, lähihoitajia ja toimitilahuoltajia. PosiVire hallinnoi oppisopimusta ja huolehtii työsopimuksen tekemisestä ja palkanmaksusta. Työssäoppimispaikka/työpaikka ja näyttöjen vastaanotto ovat tilaajaorganisaatioissa.

Tilaaajaorganisaatio maksaa vain opiskelijan työpanoksen, PosiVire kustantaa ohjaajan ja tutoroinnin. PosiViren oppisopimuskoulutus on ollut kokonaisuutena hyvin pienivolyymista ja päällekkäistä opetusviraston järjestämän oppisopimuskoulutuksen kanssa. Alkuvaiheessa oppisopimusopiskelijoita oli noin 20, viime vuosina kahdesta viiteen ja tällä hetkellä yksi oppisopimusopiskelija.

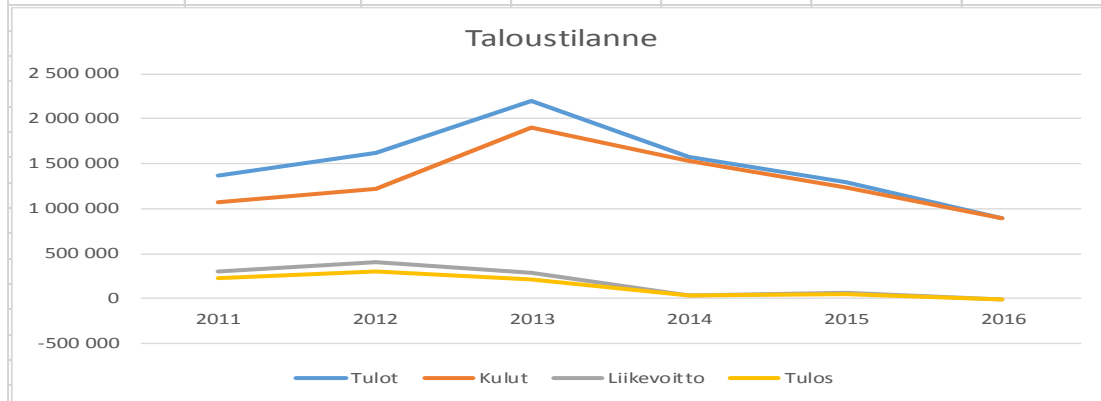
Yhtiön liikevaihto muodostuu omistajien palveluyksiköiden tilaamista palveluista.

Yhtiön tilivuoden 2016 liikevaihto 614 513 euroa oli 33 % pienempi kuin edellisenä tilivuotena. Lisäksi yhtiö sai valtion palkkatukea ja Helsinki -lisää 277 003 euroa, joka on 26,4 % vähemmän kuin edellisenä vuotena. Tilikauden tulos -11 481 euroa on 122 % pienempi kuin edellisenä vuotena. Tilikauden alijäämään vaikuttivat osaltaan tuloutumattomat palkkatuet (20 000 euroa).

Yhtiön taseessa oli vuoden 2016 lopussa yli miljoona euroa kertyneitä ylijäämiä (Helsingin kaupunki, Tytäryhteisöraportti 1/2017), vaikka yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiö ei tavoittele voittoa. Työryhmän näkemyksen mukaan yhtiö ei ole käyttänyt voittoa toimintansa kehittämiseen, kuten yhtiöjärjestyksessä ja osakassopimuksessa on mainittu. Yhtiö ei myöskään ole laskenut palveluhintojaan omakustannushinnan tasolle.

Taulukko 2. Yhtiön taloustilanne

Taloustilanne	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tulot	1 373 486	1 619 682	2 195 232	1 578 826	1 296 328	891 517
Kulut	1 068 508	1 227 108	1 906 520	1 539 534	1 232 350	902 495
Liikevoitto	304 977	408 836	288 711	39 291	63 978	-10 979
Tulos	229 055	304 055	219 584	34 040	51 899	-11 481

Tuotot per palvelutilaukset (htv) vuosittain

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SoTe	25,5	39,0	30,5	24,7	15,6	12,6
Kaapelitalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
HUS	11,0	15,0	16,0	18,0	15,0	12,0
yhteensä	36,5	54,0	46,5	42,7	30,6	25,6
tulot	37 630	29 994	47 209	36 940	42 364	34 798

Kulut per työllistetty vuosittain

	2012	2013	2014	2015	2016
työllistetyt	108	120	110	110	77
kulut	11 362	15 888	13 996	11 203	11 721

Henkilöstökulujen osuus kokonaistuotoista

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	70,8	73,9	81,0	92,0	88,6	91,0

4. Toimintaympäristön muutokset

PosiViren liiketoimintaympäristö muuttuu, kun valtakunnalliset uudistukset, joista keskeisimpiä työvoimapalvelun uudistaminen ja sote- ja maakuntauudistus, tulevat voimaan.

Helsingin kaupungissa uudistettiin vuosina 2015 – 16 työllisyyden hoidon kokonaisuus. Työllisyyden hoidosta oli vuosien saatossa rakentunut monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Työllisyyttä hoidettiin kolmessa virastossa (kaupunginkanslian elinkeino-osasto, opetusvirasto, sosiaali- ja terveysvirasto) eikä palvelu muodostanut selkeää kokonaisuutta.

Työllisyyden hoidon uudelleen organisoinnin yhteydessä todettiin, että työllisyyden hoidon näkökulmasta PosiViren toiminnan laajuus on pieni ja sen toimiala on kapea. PosiViren aseman todettiin vaativan jatkoselvittelyä.

4.1 Sote- ja maakuntauudistus

Hallituksen sote- ja maakuntauudistusta koskeva esitys annettiin eduskunnalle 2.3.2017. Hallitus esittää sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun ja joidenkin muiden alueellisten tehtävien siirtämistä maakunnille 1.1.2019 alkaen. Muutokset koskevat myös sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta, ohjausta ja verotusta. Kunnat tai kuntayhtymät eivät voi jatkossa toimia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajina. Maakunnalle siirtyvät sellaiset kunnan omistamat sellaisten osakeyhtiöiden osakkeet, jotka kunta omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä tai tuottamista varten.

Samanaikaisesti valmisteltavana olevan valinnanvapauslain luonnosten lausuntoaika päättyi 28.3.2017. Lain tavoitteena on lisätä asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia, nopeuttaa palveluun pääsyä ja parantaa palvelujen laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Pääsääntöisesti valinnanvapauden piiriin kuuluvat ja markkinoilla olevan tuotannon kanssa kilpailevat julkiset palvelut yhtiötetään. Lakiesitys on annettu eduskunnalle 9.5.2017.

PosiVire ei ole yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen mukaan osakeyhtiö, jonka osakkeet kunta omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja tuottamista varten. Sote- ja maakuntauudistuksessa Helsingin omistuksessa olevat PosiViren osakkeet jäävät siten Helsingin kaupungille, eivätkä ne siirry maakunnan omistukseen. HUS-kuntayhtymä lakkaa ja sen toiminnot siirtyvät maakunnan vastuulle. HUSin osalta tulee sopia omistusjärjestelyistä omistajien kesken, jos ei haluta HUSin omistamien osakkeiden siirtyvän maakunnalle.

4.2 Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

Hallitus on tehnyt esityksen laista alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista. Esityksen mukaan laki astuu voimaan 1.1.2019 ja muuttaa nykyisen TE-toimistojen ja ELY-keskusten palveluiden tuottamista ja järjestämistä koskevan lainsäädännön. Lakiluonnos on nyt lausunnolla kunnissa ja sen on arvioitu olevan eduskunnan käsittelyssä kesällä 2017. Tähän lausuntopyyntöön sisältyy pääkaupunkiseudun erillisratkaisu kasvupalvelujen järjestämisestä siten, että pääkaupunkiseudulla kasvupalvelut järjestetään yhteisessä perustettavassa kuntayhtymässä. Lain sisältö korostaa yksityistä palvelutuotantoa ja avointa kilpailua tuotannossa.

Uudet kasvupalvelut kootaan nykyisistä yrityspalveluista ja TE-palveluista mukaan lukien maahanmuuttajien kotouttaminen. Valtio vastaa edelleen valtakunnallisista kasvupalveluista

kuten yritysten kansainvälistymisen tukemisesta. Hallituksen linjausten mukaan kasvupalveluja koskevat alueelliset tehtävät kuuluvat pääsääntöisesti uusien maakuntien järjestämistä varten kuntien vastatessa mm. paikallisesta elinkeinopolitiikasta. Kasvupalvelu-uudistuksessa tavoitellaan asiakkaille parempia palveluja ja valinnanvapautta kilpailullisella monituottajamallilla ja markkinoita avaamalla.

Erillisratkaisu ei suoraan vaikuta PosiViren toimintaan tai asemaan, koska kaupunki voi tuottaa työllisyyspalvelujaan edelleen sidosyksikköjensä kautta. Uudessa lainsäädännössä ei ole kuitenkaan sellaisia vaikutuksia, jotka lisäisivät PosiViren tuottamaa lisäarvoa kaupungille. Kasvupalvelu-uudistuksen myötä PosiVire ei sidosyksikkönä voi osallistua maakunnan/kuntayhtymän kasvupalvelutuotannon kilpailutuksiin.

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat valmistelleet erillisratkaisuehdotusta yhteistyössä valtionhallinnon kanssa kevään 2017 aikana.

4.3 Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista

Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista määrittelee perusteet palkkatuen myöntämiselle. Lakia on uudistettu 1.1.2017 alkaen. Uudistuksella on haluttu kohdentaa palkkatukea aiempaa enemmän pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyyn. Uudistus muutti palkkatuen enimmäismäärät kiinteiksi 30, 40 tai 50 prosenttia palkkauskustannuksista. Sosiaaliset yritykset voivat edelleen saada hieman paremmilla ehdoilla ja pidempään palkkatukea.

Jo aikaisempien palkkatukien saamisen ehtojen muutosten seurauksena sosiaalisen yrityksen saama hyöty on pienentynyt. Kyseessä on lähinnä mahdollisuus saada palkkatukea pidempään kuin muu palkkatukea saava yhteisö. Todellisuudessa tämä hyöty on tällä hetkellä erittäin pieni, koska palkkatuen saaminen on rajattu ajallisesti yhtä pitkäksi kaikille työllistävälle yhteisölle. Lisäksi palkkatuen saamisen edellytyksenä uudistuksen jälkeen on ollut, että työn tulee olla työllistettävän osaamista lisäävää, mikä asettaa ehtoja tarjottaville työtehtäville.

Palkkatukityön tavoite on työllistyä avoimille työmarkkinoille. Sen vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista käyttää kaikkea valtiolta saatavissa olevaa tukea kaupungilla työskentelyyn, vaan jättää osa tuesta tukemaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kaupungilla käytetty tuki vähentää muulle työnantajalle maksettavaa tukea täysimääräisesti.

Valmisteilla on myös laki julkisesta rekrytointi- ja osaamispalveluista, missä ehdotetaan muutoksia palkkatuen määräytymiseen. Lakiin ei enää sisältyisi sosiaalisia yrityksiä koskevia erillisiä palkkatuen määriä ja kestoja koskevia säännöksiä. Säännökset olisivat tarpeettomia, koska laki sosiaalisista yrityksistä ehdotetaan kumottavaksi. Toteutuessaan laki tekee palkkatukeen nojaavat liiketoimintamallit taloudellisesti kannattamattomaksi.

4.4 Muut vireillä olevat lakimuutokset

Työ- ja elinkeinoministeriö on kirjeellään 5.5.2017 lähettänyt kaupungille lausuntopyyntön Luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Tässä lakiesityksessä ehdotetaan, että Laki sosiaalisista yrityksistä kumotaan.

Niillä sosiaalisilla yrityksillä, jotka haluaisivat sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisen jälkeen ulkopuolisen tahon antamalla tunnoksella osoittaa toimivansa yhteiskuntavastuullisesti ja/tai arvoperusteisesti, olisi mahdollisuus hakea esimerkiksi Suomalaisen Työn Liiton Yhteiskunnallinen yritys -yhteisömerkkiä tai liittyä Arvoliittoon.

Yrityksillä olisi myös mahdollisuus liittyä FIBS:n Yritysvastuuverkostoon, joka edistää taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullista liiketoimintaa Suomessa. Verkostossa oli vuoden 2014 lopussa 255 jäsentä.

Sosiaali- ja terveysministeriö uudistaa myös vammaislainsäädäntöä tavoitteena yhdistää vammaispalvelu- ja kehitysvammalait. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2019. Tämän lisäksi TEOS-työryhmä esittää sosiaalihuollon lainsäädäntöä uudistettavaksi siten, että luovuttaisiin erillisistä työllisyyden palveluista vammaisille ja vammattomille henkilöille sosiaalihuollon palvelussa ja palvelunkäyttäjäksi olisi jatkossa heikossa työmarkkina-asemassa oleva henkilö. Tämä valmistelu on edelleen keskeneräinen.

5. Kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut ja PosiVire Oy:n toiminta

Helsingin kaupungissa uudistettiin vuosina 2015 - 16 työllisyyden hoidon kokonaisuus. Työllisyyden hoidon palvelut koottiin kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalvelujen alaisuuteen. Tässä yhteydessä arvioitiin PosiViren toimintaa työllisyyden hoidon näkökulmasta.

Elinkeino-osasto tekee vuosittain työllisyydenhoidon yhteistyösopimuksen opetusviraston kanssa työttömille tarkoitetuista koulutuksista ja oppisopimuksesta. Sosiaali- ja terveysvirastosta siirrettiin työllisyyden hoidon palveluja (työvoiman palvelukeskustoiminta eli Helsingin TYP) kaupunginkanslian elinkeino-osastolle sekä opetusvirastoon (nuorten kahvilatoiminta). Kaupungin työllisyydenhoidon tavoitteena on auttaa työttömiä työllistymään erityisesti avoimille työmarkkinoille ja yrityksiin. Kaupungin eri yksiköt voivat myös palkata työttömiä palkkatukityöhön ohjeiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysvirastoon ei jäänyt varsinaisia työllisyyden hoidon palveluja. Sosiaali- ja terveysviraston tehtäväksi jäivät sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalinen kuntoutus ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettavan lain mukainen kuntouttava työtoiminta, jotka rahoitetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdasta. Työllisyyden hoidon erillinen talousarviokohta poistettiin.

Uudistuksen jälkeen kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalvelujen tehtävänä on työllisyydenhoidon kaupunkitasoinen koordinointi, työttömien työmarkkinavalmiuksien parantaminen sekä nuorisotyöttömyyden ennaltaehkäiseminen ja vähentäminen.

Kaupungin työllisyyspalvelut tarjoavat yksilökohtaisia asiakaspolkuja, jotka edistävät työllistymistä avoimille työmarkkinoille pitkällä aikavälillä. Palkkatuen käyttö on tässä kokonaisuudessa yksi väline ja palkkatuetun työn jakson aikana tarjotaan myös muita työllistymistä edistäviä palveluita, kuten koulutusta. Palkkatuetun työn jakso kaupungilla on rajattu lyhemmäksi kuin valtion myöntämä maksimitukiaika, jotta tukea voidaan käyttää myös yksityisen sektorin työllistymisen tukemiseen.

Yksikön kautta kaupungin toimijoiden on mahdollista palkata työtön helsinkiläinen määräaikaiseen työsuhteeseen. Palkkatuella työllistetyn palkka maksetaan kaupungin keskitetyistä työllisyysmäärärahoista. Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto maksaa palkkatukena osan palkkauskustannuksista takaisin kaupungille.

Nuorten työttömyyttä ennaltaehkäiseviin nuorten palveluihin kuuluvat Ohjaamo Helsinki, joka on monialainen ja -ammattillinen palvelupiste 15 - 29 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille, ajanvarauksella toimiva nuorten työllisyyspalvelut Narinkkatorilla sekä Helsingin TYP:n

nuorten tiimi. Yli 30-vuotiaiden palvelusta vastaavat Työrasti Helsinki – hanke ja Helsingin TYP:n aikuisten tiimit.

Sosiaalisille yrityksille annettava palkkatuki erityisehdoin on tarkoitettu kompensatioksi työntekijöiden alentuneesta työkyvystä ja tuottavuusvajeesta. Yritys voi sen turvin työllistää vajaatyökykyisiä henkilöitä. PosiVire pitää nykyisellään henkilön töissä jopa koko palkkatukijakson ajan, jotta yhtiö saa koko palkkatukijakson kompensaation yhtiölle. Sen jälkeen henkilön työsuhde PosiVirellä yleensä päättyy. Tavoitteena tulisi kuitenkin olla asiakkaan työllistyminen vapaille markkinoille mahdollisesti jo palkkatukijakson aikana tai viimeistään palkkatukityön päätyttyä.

PosiViren tarjoama tuki vajaatyökykyiselle työntekijälle ei ole aina ollut riittävä. Kaupungin työllisyyspalveluilla on enemmän keinoja ja mahdollisuuksia verkostonsa avulla vastata työttömien yksilökohtaiseen palvelutarpeeseen avaamalla väyliä työmarkkinoille ja tarjoamalla koulutusta ja valmennusta.

Tällä hetkellä kaupungin virastoilla on mahdollisuus saada palkkatuella palkattavia henkilöitä suoraan ilman virastoille kohdentuvia kustannuksia kaupunginkanslian kautta. Rahoitus osoitetaan työllisyyden hoidon määrärahoista. PosiViren henkilöstövuokraukseen perustuva toimintamalli tarkoittaa, että virastot palkkaavat työntekijät omista budjetistaan ja samoin ehdoin kuin muutkin työntekijät.

Tilaaajan näkökulmasta olennaista on saada tarvitsemansa palvelu kilpailukykyiseen hintaan. Liikeidea, joka perustuu vajaatyökykyisten työntekijöitten henkilöstövuokraukseen, ei ole osoittautunut kilpailukykyiseksi. PosiVirellä on päällekkäistä toimintaa Helsingin kaupungin elinkeino-osaston työllisyyspalvelujen kanssa. PosiViren kautta työllistettyjä on ollut vuosittain noin 100, viime vuonna 77. Elinkeino-osaston työllisyyspalvelujen kautta on työllistynyt vuosittain noin 1000 henkilöä.

6. Opetusviraston oppisopimuskoulutus ja PosiViren toiminta

Helsingin työllisyydenhoidon uudistuksen yhteydessä tehtiin muutoksia myös kaupungin työttömille järjestettävään oppisopimuskoulutukseen. Ennen uudistusta kaupunginkanslia järjesti palkkatuettua oppisopimusta kaupunkityönantajalle henkilöstön saatavuuden tukemiseksi ja opetusviraston oppisopimuskeskukseen oli keskitetty kaupunkitasoinen oppisopimuksen asiantuntijuus.

Työllisyydenhoidon uudistuksessa haluttiin hyödyntää tätä asiantuntijuutta aikaisempaa laajemmin myös työttömien oppisopimuksessa eikä erillisenä toimintona kaupunginkanslian työllisyyspalveluissa. Vastuu työttömien oppisopimuksista siirrettiin opetusvirastolle. Siirtämisen taustalla oli, että paikkavalikoima työttömille kaupunginkanslian järjestämässä oppisopimuksessa oli kapea, eikä se täysin vastannut työttömien tarpeita. Paikkavalikoima oli keskittynyt lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon sektorille.

Opetusvirastossa kaupungin sisäinen oppisopimus on vain osa oppisopimustoimintaa. Muutoksen myötä opetusvirastolla on nyt työkaluja ja resursseja järjestää oppisopimuskoulutusta esim. tavanomaista enemmän tukea tarvitseville työttömille sekä aiempaa useampien alojen tehtäviin useiden eri työantajien palveluksessa. Oppisopimusta työttömille kehitetään kanslian ja opetusviraston yhteistyönä. Vuonna 2016 kaupungilla opiskeli 252 opiskelijaa oppisopimuksella.

PosiViren tuottama lisäarvo työttömien työllistämiseksi oppisopimuksella on todettu hyvin rajalliseksi, koska yhtiön toimiala on työllisyydenhoidon näkökulmasta kapea. PosiVirellä onkin ollut oppisopimusopiskelijoita vain muutamia, viime vuosina kahdesta viiteen.

7. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut ja PosiVire Oy:n toiminta

Tässä kappaleessa kuvataan sosiaali- ja terveystieteiden kuntouttava työtoiminta ja vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu, joilla molemmilla on osin päällekkäistä toimintaa PosiViren toiminnan kanssa. Kuntouttava työtoiminta ja vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu ovat kunnan järjestämistä kuuluva lakisääteisiä sosiaali- ja terveystieteiden palveluja.

7.1 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kuntouttavan työtoimintalain (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001) perusteella. Palvelu on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät pysty ottamaan vastaan työ- ja elinkeinotoimiston työllisyyspalveluja. Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämistä kuuluva sosiaalipalvelu, joka on velvoittavaa aktivointiehdon täyttävälle pitkäaikaistyöttömille.

Tavoitteena on parantaa osallistujan työelämävalmiuksia ja lisätä elämäntaitoja siten, että hänellä olisi pitkän työttömyyden jälkeen mahdollisuus päästä palkkatuettuun työhön, koulutukseen tai työhön avoimille työmarkkinoille. Osa asiakkaista ei ponnisteluista huolimatta etene avoimille työmarkkinoille ja heille järjestetään osallisuutta edistävää työtoimintaa.

Palvelua järjestetään kotihoidoin tukiryhmissä, kiinteistöhuollon ja ympäristöalan avustavissa työtehtävissä, Uusix-verstaiden erilaisissa kädentaidon pajoissa ja Pakilan työkeskuksessa.. Pakilan työkeskuksessa työskentelevät ns. pisimmälle kuntoutuneet henkilöt, joilla saattaisi olla mahdollisuuksia työllistyä myös avoimille markkinoille. Tästä syystä työryhmän työskentelyn aikana on tutkittu tätä palvelua tarkemmin sen selvittämiseksi, voisiko tämä kokonaisuus siirtyä kaupunginkanslian vastuulle, osaksi työllisyyden hoitoa. Tällöin se ei enää olisi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaista sosiaalipalvelua, mikä vastaavasti mahdollistaisi palvelujen tuottamisen jatkossa esimerkiksi sosiaalisena yritystoimintana. Pakilan työkeskuksessa on 200 asiakaspaikkaa.

Pakilan työkeskuksen nykyisestä tuotantotoiminnasta suurin osa perustuu toimeentulotukiasiakkaiden kalusteiden valmistamiseen ja pienempi osuus kalusteiden kunnostukseen ja kierrätykseen. Sosiaalisen yrityksen liiketoimintaidea voisi rakentua kalusteiden valmistukseen ja työvalmennukseen. Kalusteita voisi ostaa esimerkiksi maakunta omille toimeentulotukiasiakkailleen. Kalusteiden myynti ja valmistus maakunnalle eivät ole kuitenkaan kaupungin ydintehtävä. Kaupunki kilpailisi markkinoilla muiden kalustevalmistajien kanssa.

7.2 Vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu

Sosiaali- ja terveystieteiden vammaispuolelle kuuluva tuettu työ on työvalmentajan tuella toteutuvaa työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tuettu työllistymisen palvelu tarjoaa kokonaisvaltaisen palvelun osatyökykyisille, työllistymiseen tukea tarvitseville henkilöille. Palveluun kuuluu työvalmentajan tuki työnetsinnässä ja työhön perehdytyksessä (Kehitysvammalaki 519/1977 ja sosiaalihuoltolaki 710/1982 ja 1301/2014).

Työvalmentaja tekee tiivistä yhteistyötä sekä työnantajan että työllistyjän kanssa tarvittaessa koko työllistymisprosessin ajan. Tuettu työn päätavoitteena on palvelunkäyttäjän työllistyminen palkkatyöhön koko- tai osa-aikaisesti. Palvelun saamisen edellytyksenä on se, että asiakas on 18 vuotta täyttänyt helsinkiläinen kehitysvammainen tai hänellä on autismin kirjon kuuluva oireyhtymä (mm. Asperger), ADHD ja/tai dysfasia.

Tuetun työllistymisen palvelussa oli vuonna 2016 yhteensä 230 palvelunkäyttäjää. Pääosalla palvelunkäyttäjistä on työkyvyttömyyseläke, mistä johtuen he tekevät töitä osa-aikaisesti. Muutama palvelunkäyttäjä on jättänyt eläkkeensä lepäämään.

Tuetun työllistymisen palvelunkäyttäjät ovat työllistyneet hyvin erilaisten työnantajien palvelukseen. Työnantajia ovat mm. elintarvikeliikkeet, ravintolat, elintarvikealan yritykset, säätiöt, oppilaitokset ja yhdistykset. Työtehtäviä ovat mm. pakkaustehtävät, varastotyöt, hyllytys, kopiointi, kokouskahvitus järjestelyt, vahtimestarin avustaminen, avustavat tehtävät vanhusten huollossa, huoltomiehen avustaminen, keittiön avustavat tehtävät, kiinteistöhuoltotehtävät, tiskihuolto, tuotanto- ja varastotyöt ja porrassiivous.

Palvelunkäyttäjistä PosiViren kautta työskentelee tällä hetkellä viisi palvelunkäyttäjää. Jokainen heistä on myös tuetun työllistymisen työvalmennuksen asiakas ja tuki työhön tulee sitä kautta. PosiViren antama tuki työhön on käytännössä osoittautunut riittämättömäksi eikä PosiViren henkilökunnalla ole tarvittavaa osaamista vammaisten henkilöiden työvalmennuksesta.

8. Kaupungin oman henkilökunnan uudelleensijoittuminen

Helsingin kaupunki tukee palveluksessa olevaa henkilöä tilanteessa, jossa hän ei terveydellisistä, tuotannollisista tai taloudellisista syistä johtuen pysty jatkamaan omassa työssään. Henkilöä, joka ei terveydellisistä syistä pysty jatkamaan omassa työssään, ei irtisanota, vaan hänelle pyritään löytämään uusi soveltuva työ. Tämä yhteisesti hyväksytty periaate koskee myös henkilöitä, joiden työ loppuu organisaatiomuutosten vuoksi.

Uudelleensijoittumistoiminnan tavoitteena on henkilöstön tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu. Oikea-aikainen ja työntekijän kanssa yhteistyössä toteutuva uuteen työhön siirtymisen suunnitelma on prosessin onnistumisen avaintekijä. Uutta työtä tarvitsevat, tehtävään soveltuvat henkilöt on aina asetettava etusijalle työtehtävää täytettäessä. Helsingin kaupungilla vuosittain noin 300 henkilöä on uudelleensijoittumisprosessissa ja suurin osa heistä sijoittuu johonkin muuhun työhön.

Uudelleensijoittumisessa henkilölle haetaan ensisijaisesti lähinnä hänen työkokemustaan, koulutustaan ja ammattitaitoaan vastaavaa työtä. Henkilön koulutus, työkokemus, muu osaaminen sekä omat kiinnostuksen kohteet selvitetään. Henkilön omat toiveet pyritään ottamaan huomioon uutta työtä etsittäessä. Tavoitteena on löytää henkilölle uusi tehtävä. Ellei se ole heti mahdollista, henkilö voi työskennellä projektitehtävissä tai hoitaa sijaisuuksia. Uuteen tehtävään siirtymisen helpottamiseksi järjestetään ura- ja työnhakuvalmennusta sekä tarpeellista lisä- ja täydennyskoulutusta.

HUSissa henkilöstöä myös uudelleen sijoitetaan, jolloin tavoitteena on löytää henkilölle uusi tehtävä. Henkilölle, joka ei terveydellisistä tai muista syistä pysty jatkamaan omassa työssään, pyritään löytämään uusi soveltuva työ.

9. Konsulttiselvityksen eri vaihtoehdot ja toimenpide-ehdotukset

Yhtiön hallitus sai huhtikuussa 2016 konsulttiselvityksen ja esityksen liiketoiminnan kehittämislinjauksista, joka perustui haastatteluihin, lainsäädännön tarkasteluun, benchmarking-selvitykseen muista sosiaalisista yrityksistä sekä kansainvälisestä vertailusta. Konsulttiselvityksessä tunnistettiin seuraavat kuusi eri kehittämisvaihtoehtoa:

1. Täysin uusi liiketoiminta

Yhtiöön muodostetaan kaksi selkeää ja erillistä tukijalkaa tukemaan omistajakohtaisia tavoitteita. Helsingin kaupungin suuntaan PosiVire ottaa vastuulleen palvelukeskuksen tukitoimintojen (pesula, siivous, ruokahuolto) toteuttamisen. HUSn suuntaan PosiVire jatkaa yhteistyötä HUS-Desikon kanssa tukitoimintojen palveluntarjoajana laajentaen yhteistyötä hallitusti muihin tukitoimintoihin.

2. Markkinaehtoinen toiminta

Lähdetään PosiViren jatkotoiminnassa liikkeelle siitä, että yhtiö toimii vapailla markkinoilla. Puretaan in house -toimijan asema. Luovutaan liiketoiminnan suunnittelussa kokonaan työllistymis- ja muihin tukiin tukeutuminen. Kehitetään PosiViren toimintamallia markkinaehtoisen toiminnan suuntaan.

3. Omistusjärjestely Helsingin kaupungin sisällä

Integroidaan PosiVire selkeämmin osaksi Helsingin kaupungin palvelutuotantoa tukemaan mahdollisimman laajaa määrää virastoja. Organisoidaan yhtiön koko toiminta osaksi toista Helsingin kaupungin In House -yritystä. Luovutaan asteittain vuoden 2017 aikana HUSin omistuksesta sekä HUSin ostamista palveluista.

4. Nykyisen toiminta-ajatuksen toteuttaminen

Toteutetaan systemaattisesti ja tiukasti PosiViren kirjattua toiminta-ajatusta niiltä osin kuin se ei ole päällekkäistä omistajien erityisesti Helsingin kaupungin oman toiminnan kanssa. Yhtiön toiminta perustuu puisto- ja muihin ulkotöihin sekä puhtaanapitopalveluihin (Helsingin kaupunki), ja hoiva-alan tukitoimintojen avustaviin töihin ja palveluihin (HUS).

5. Jatketaan yhtiön toimintaa

Kantava ajatus on edelleen yksittäisten henkilöiden työllistäminen. Toimintaperiaatteiden lähtökohtana pidetään yhtiön ensimmäiseksi toimintavuodeksi sovittuja käytäntöjä. Toiminnan volyymi on noin 30 henkilötyövuotta, johon ei kohdisteta merkittäviä kasvutavoitteita.

6. Yhtiön toiminnan hallittu alas ajaminen

Yhtiö jatkaa toimintaansa nykyisillä resursseilla kuluvan toimintavuoden loppuun saakka nykyiset velvoitteet täyttäen. Jatkossa HUS:lle tällä hetkellä toimitettavat palvelut pyritään tuottamaan muiden palveluntarjoajien toimesta. Toiminnan volyymi pienenee vuoden 2016 jälkeen nopeasti noin 15 henkilötyövuodesta nolnaan.

10. Työryhmän tekemien selvitysten arviointi ja yhteenveto

Työryhmä on saamansa toimeksiannon mukaisesti arvioinut vaihtoehtoja ottaen huomioon ja syventäen konsulttiselvityksessä esiin nostettuja näkökulmia. Työryhmän näkemyksen mukaan yritystoiminnassa keskeisintä on yrityksen olemassa olon perusteleva toiminta-ajatus (miksi yritys on markkinoilla) ja sitä tukeva liiketoimintaidea (mitä, kenelle ja miten).

10.1 Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutoksista johtuen omistusjärjestelyt ja omistajien tahtotila edellyttävät uudelleen arviointia. PosiVire ei ole yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen mukaan osakeyhtiö, jonka osakkeet kunta omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja tuottamista varten. Sote- ja maakuntauudistuksessa Helsingin omistuksessa olevat PosiViren osakkeet jäävät Helsingin kaupungille, eivätkä ne siirry maakunnan omistukseen.

HUS-kuntayhtymä lakkaa ja sen toiminnot siirtyvät maakunnan vastuulle. Kaapelitalo Oy ei ole ostanut PosiViren palveluja vuoden 2010 jälkeen, joten sen omistuksella ei ole tähänkään asti ollut merkitystä yhtiön kannalta.

Työryhmä ei tässä vaiheessa pidä tarkoituksenmukaisena PosiViren toiminnan muuttamista sellaiseksi sosiaali- ja terveystaloksi tuottavaksi sosiaalisesti yritykseksi, jonka osakkeet ja toiminta siirtyisivät lain nojalla sellaisenaan maakunnan omistukseen. Maakunta tekee aikanaan omat ratkaisunsa siitä, minkälaisilta yrityksiltä se ostaa palveluja.

10.2 Uusi liiketoiminta

Yhtenä vaihtoehtona konsulttiselvityksessä ehdotetaan PosiViren integroimista selkeämmin osaksi Helsingin kaupungin palvelutuotantoa tukemaan mahdollisimman laajaa määrää virastoja. Tässä tulisi tunnistaa, mitä sellaisia liiketoimintaideoita löytyy, joita voisi tuottaa sosiaalisen yrityksen palveluna. In house -toimijan asemassa oleva sosiaalinen yritys korvaisi jotain tällä hetkellä muilla tavoin tuotettua tai ostopalveluna hankittua palvelua.

Jos Helsinki haluaa täysin uuteen liiketoimintaideaan perustuvan yrityksen, omistajakohtaiset tavoitteet tulisi määritellä selkeästi ja niiden tulisi perustua aitoon tarpeeseen. Täysin uuden liiketoiminnan kehittäminen vaatisi merkittäviä taloudellisia resursseja uuden liiketoiminnan ja kasvun aikaansaamiseksi sekä todennäköisesti myös yhtiön toimivan johdon vaihtamisen. Riskinä on pääoman menettäminen, ilman varmuutta, että liiketoimintaidea kantaa.

PosiViren olemassa olevan toiminnan muuttaminen markkinaehtoiseksi tarkoittaisi käytännössä nykyisten omistajien lähtemistä kilpailuille markkinoille ja in house -toimijan aseman purkamista. PosiViren toimintamallia tulisi määriteltävästi kehittää markkinaehtoisuutta varten. Työryhmän näkemyksen mukaan PosiViren nykyinen toiminta-ajatus ja liiketoimintaidea eivät ole kilpailukykyisiä eikä PosiVirellä olisi edellytyksiä menestyä markkinoilla.

10.3 Palkkatukityö ja oppisopimuskoulutus

Yhtiön nykyinen, yksittäisten henkilöiden pienivolyymiseen henkilöstövuokraukseen ja oppisopimuskoulutukseen perustuva liiketoimintaidea ei työryhmän näkemyksen mukaan tuota sellaista lisäarvoa nykyisille omistajille, mikä perustelisi yrityksen olemassa olon. Yrityksen toiminnan jatkaminen yhtiön ensimmäiseksi toimintavuodeksi sovittujen käytäntöjen mukaisesti ei ole tarkoituksenmukainen vaihtoehto.

Vajaatyökykyisten henkilöiden henkilöstövuokraukseen perustuvan palkkatukityön varaan laskeminen ei ole kestävä, koska kaupungin virastoilla on mahdollisuus saada palkkatuella palkattavia henkilöitä suoraan ilman kustannuksia kaupunginkanslian kautta niin, että kustannukset katetaan keskitetyistä työllisyyspalkan määrärahoista. Yhtiö ei ole kyennyt toimimaan sellaisella toimintavolyymilla, että sillä olisi merkitystä kaupungin toiminnan näkökulmasta.

Palkkatuki erityisehdoin on tarkoitettu kompensatioksi työntekijöiden alentuneesta työkyvystä ja tuottavuusvajeesta. Se ei voi olla toiminnan lähtökohta tilaajan näkökulmasta, vaan tilaajan on saatava tarvitsemansa tuote/palvelu kilpailukykyiseen hintaan. Toiminta on päällekkäistä Helsingin kaupungin elinkeino-osaston työllisyyspalvelujen kanssa. Mikäli laki rekrytoinnista ja osaamisesta tulee voimaan ja palkkatuki palvelumuotona loppuu, ei PosiVirelle jää taloudellisesti kannattavaa liiketoimintamallia.

PosiViren toimiala rajoittaa sekä oppisopimuksen työssäoppimispaikkojen että palkkatukipaikkojen määrää ja laatua. Työryhmä ei pidä perusteltuna siirtää näitä tehtäviä PosiViren hoidettavaksi, sillä se tarkoittaisi merkittävää heikennystä työttömien saamaan palveluun työllistymisen edistämiseksi. Työllistymisen edistäminen pitkällä tähtäimellä edellyttää laajaa paikkavalikoimaa, mahdollisuutta kytkeä eri palveluita yhteen sekä mahdollisuutta tuottaa niiden lisäksi tukipalveluita ja työllistymistä edistäviä koulutuksia. PosiVireltä puuttuu resurssit ja osaaminen samoin kuin laajat yhteistyöverkostot, jotka tukisivat näiden palvelujen järjestämistä.

HUS:lla ei ole selvää tarvetta yhtiön tarjoamalle palvelulle. HUS toteuttaa oppisopimuskoulutusta myös omana toimintana, ml. Desikon laitoshuoltajien oppisopimuskoulutus. Lähihoitajien oppisopimuskoulutuksen pilotissa PosiViren malli on todettu epätarkoituksenmukaiseksi erikoissairaanhoidon, koska se sitoo paljon aika-, henkilöstö- ja talousresursseja.

10.4 Kuntouttava työtoiminta ja vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen järjestämistä kuuluu kuntouttava työtoiminta ja vammaistyön tuetun työllistymisen palvelu ovat kunnan järjestämistä kuuluu lakisääteisiä sosiaali- ja terveystieteiden palveluita. Palveluilla on yhdyspinta ja osin päällekkäistä toimintaa PosiViren toiminnan kanssa. Työryhmä tutki sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen kuntouttavan työtoiminnan tuotemyynnin yhtiöittämisestä. Samoin työryhmä selvitti vammaistyön tuetun työllistymisen palvelun muuttamista sosiaalisesti yritystoiminnaksi.

Pakilan työkeskuksessa työskentelevät ns. pisimmälle kuntoutuneet henkilöt, joilla saattaisi olla mahdollisuuksia työllistyä myös avoimille markkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan tuotemyynnin yhtiöittäminen ja jatkaminen sosiaalisena yritystoimintana tarkoittaisi käytännössä, että kaupungin omistama yhtiö kilpailisi markkinoilla muiden kalustevalmistajien kanssa. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, eikä sitä ei saa tuottaa yhtiömuodossa.

Jos Pakilan työkeskuksen palvelutuotanto yhtiöitetään, nämä yksiköt eivät voi olla kuntouttavan työtoiminnan paikkoja. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden tilalle otettaisiin palkkatuetussa työssä olevia henkilöitä, mutta kokonaishenkilömäärä vähenisi noin 30–40 henkilöön. Työelämälähtöisen kuntouttavan työtoiminnan paikkamäärä vähenisi 200 asiakaspaikalla. Pakilan työkeskuksen henkilöstörakennetta tulisi muuttaa yritystoimintaan sopivaksi, mikä tarkoittaisi, että noin 30 ammattityöntekijälle tulisi löytää uusi työ. Pakilan työkeskuksen kokonaisuus ei olisi muutoksen jälkeen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain tarkoittama sosiaalipalvelu. Lain mukaan yritykset eivät voi tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa. Näiden vaikutusten takia ei ole järkevää rakentaa Pakilan työkeskuksesta sosiaalista yritystä.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tuetun työllistymisen palvelu tarjoaa kokonaisvaltaisen palvelun osatyökykyisille, työllistymiseen tukea tarvitseville kehitysvammaisille tai henkilöille, joilla on autismin kirjon kuuluva oireyhtymä (mm. Asperger), ADHD ja/tai dysfasia. Palveluun kuuluu työvalmentajan tuki työnetsinnässä ja työhön perehdytyksessä. Työvalmentaja tekee tiivistä yhteistyötä sekä työnantajan että työllistyjän kanssa tarvittaessa koko työllistymisprosessin ajan. Tuetun työn päätavoitteena on palvelunkäyttäjän työllistyminen palkkatyöhön koko- tai osa-aikaisesti. Tuetun työllistymisen palvelussa oli vuonna 2016 yhteensä 230 palvelunkäyttäjää.

Työryhmä toteaa, ettei ole tarkoituksenmukaista lähteä tutkimaan tuetun työllistymisen palvelun muuttamista sosiaalisesti yritystoiminnaksi, koska tämä asiakasryhmä saa palvelun

erityislainsäädännön mukaisena sosiaalipalveluna. Lisäksi työryhmä toteaa, että asiakkaiden rooli samanaikaisesti sekä tuetun työllistymisen asiakkaana että vuokrattuna tuetun työllistymisen työntekijänä PosiViren kautta ei ole tarkoituksenmukaista.

10.5 Nykyisen toiminnan jatkaminen

Yhtiön toiminnan jatkaminen yhtiöjärjestykseen ja osakassopimukseen kirjatun toiminta-ajatuksen mukaisesti ei liioin ole tarkoituksenmukainen vaihtoehto. Yhtiö ei ole toimintakautensa aikana onnistunut rakentamaan perustamisvaiheessa suunniteltua toimintaa tukevaa strategiaa ja liiketoimintasuunnitelmaa.

Nykyisen toiminta-ajatuksen toteuttaminen edellyttäisi käytännössä suuria muutoksia yhtiön nykyiseen toimintaan. Yhtiön toimintaa tulisi laajentaa hoiva-alan avustavista palveluista sekä kiinteistö- ja ympäristöhuollon että kotitalouspalvelujen tuottamiseen.

11. Työryhmän jatkotoimenpide-ehdotukset

Työryhmä esittää yhtiön toiminnan hallittua alas ajoa. Yhtiö jatkaisi toimintaansa nykyisillä resursseilla kuluvan toimintavuoden loppuun nykyiset velvoitteensa täyttäen. Yhtiön kautta työllistettävien henkilöiden työllistämistoiminta, oppisopimuskoulutus ja sosiaalipalvelut voidaan niiden vähäisen määrän vuoksi hoitaa olemassa olevissa rakenteissa ja lakisääteisissä palveluissa. Myös mahdollinen sosiaalisen yrityksen lainsäädännön kumoaminen puoltaa tätä.

HUS:n osalta yrityksen nykyisen toiminnan alasajo tarkoittaa sitä, että HUS huolehtii jatkossa itse vastaavasta sosiaalisen vastuun kantamisesta ja mm. vammaisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistamisestä yhteistyössä kuntien kanssa.